herpy

ŻABY

Brown Mantella

Mantella betsileo

Mantella betsileo to mała, aktywna w dzień żaba z Madagaskaru o brązowym do miedzianego grzbiecie, często z jasnym wzorem w kształcie litery X, czarnych bokach i niebiesko marmurkowym brzuchu. Dorasta do 2-3 cm, żywi się mrówkami i innymi drobnymi stawonogami, jest odporna i łatwa w utrzymaniu w grupie. Wiele zwierząt w handlu to w rzeczywistości niemal identyczna *Mantella ebenaui*.

Rodzina: Mantellidae

NAJWAŻNIEJSZE FAKTY

ZWIERZĘ

Wielkość dorosłego osobnika	**2-3 cm** długość od pyska do kloaki
Długość życia	**5-10 lat**
Aktywność	**Za dnia**
Tryb życia	**Naziemny**
Środowisko	**Sawanna i suchy las**
Toksyny skórne na wolności	**Słabe**
Toksyny skórne w niewoli	**Brak** Zwierzęta z hodowli. Osobniki odłowione na wolności mogą przez długi czas zachować toksyny
Trudność	**Początkujący**

HODOWLA

Min. terrarium	**45 × 45 × 30 cm** D × S × W dla 4 dorosłych osobników
Temperatura w dzień	**20-25 °C**
Temperatura w nocy	**16-20 °C**
Wilgotność	**60-80%**
Woda	**Miska z wodą**
UVB	**Opcjonalne** Strefa Fergusona 1
Pokarm	**Małe bezkręgowce (skoczogonki, muszki owocowe)**
Utrzymanie	**W grupach**

ROZMNAŻANIE

Rozmnażanie	**Jajorodny**
Rozwój	**Kijanki w wodzie**
Miejsce składania jaj	**Na ziemi**
Dojrzałość płciowa	**12-18 miesięcy**
Liczba jaj w zniesieniu	**25-30**
Okres larwalny	**42-56 dni** od wyklucia do metamorfozy
Pokarm larw	**Glony i rośliny i gotowa karma**
Opieka nad potomstwem	**Brak**

OCHRONA I FORMALNOŚCI

CITES	**Załącznik II**
IUCN	**Najmniejszej troski (LC)**

O gatunku

Mantella betsileo to mała, brązowa żaba. Grzbiet jest czerwonobrązowy, brązowy lub miedziany, często z jasnym wzorem w kształcie litery X, boki są czarne, a nogi szarawe do brązowych. Brzuch jest czarny z niebieskim marmurkowaniem. Ubarwienie jest zmienne i wiele zwierząt nie ma wzoru X.

Gatunek osiąga 2-3 cm od pyska do kloaki. Samce dorastają zwykle do około 2 cm, a największe samice do 3 cm. Różnica między płciami staje się wyraźna, gdy zwierzęta mają 10-12 miesięcy: samice są mniej więcej o jedną piątą większe i znacznie bardziej krępe. Samce nawołują piskliwym głosem, zwłaszcza gdy powietrze jest wilgotne.

Gatunek łatwo pomylić z *Mantella ebenaui*, która żyje na północy Madagaskaru i wygląda niemal tak samo. Do 2006 roku gatunek północny funkcjonował pod nazwą *M. betsileo*, a właściwa *M. betsileo* przez długi czas pozostawała nienazwana. Pierwotna nazwa *M. betsileo* odnosi się do regionu Betsileo w środkowym Madagaskarze, gdzie gatunek północny nie występuje, dlatego gatunek północny ponownie otrzymał nazwę *M. ebenaui*. Starsza literatura o *M. betsileo* często dotyczy więc *M. ebenaui*. *M. betsileo* dorasta do nieco większych rozmiarów, częściej ma czerwonobrązowe boki i nogi, a rzadziej intensywnie niebiesko-czarną pierś, ale obu gatunków nie da się pewnie odróżnić po wyglądzie, a jedynie po miejscu pochodzenia lub na podstawie analizy genetycznej. Brązowe mantelle w handlu to więc często *M. ebenaui*, nawet jeśli są sprzedawane jako *M. betsileo*. Hodowla jest taka sama.

Żaby pobierają toksyny (alkaloidy) z mrówek i roztoczy, które zjadają, i nie wytwarzają ich same. Trucizna nie jest szczególnie groźna dla ludzi, ale należy unikać kontaktu i myć ręce po każdym kontakcie ze zwierzętami i terrarium. U zwierząt karmionych hodowlanymi owadami toksyny z czasem zanikają, a zwierzęta z hodowli uważa się za nietoksyczne; zwierzęta odłowione z natury mogą nadal być toksyczne. Średnia długość życia nie jest znana, ale zwierzęta odłowione z natury żyją w niewoli ponad 5 lat, a gatunek prawdopodobnie może dożywać starszego wieku.

Czytaj więcej: Zakup zwierząt: odchów, odłów i transport

Występowanie i środowisko

Mantella betsileo występuje wyłącznie na Madagaskarze, a jej zasięg nie został w pełni zbadany. Gatunek jest znany z zachodniego, południowo-zachodniego i wschodniego Madagaskaru, od poziomu morza do wysokości około 925 m n.p.m., ze stanowiskami m.in. w okolicach Isalo i na wyżynie wokół Antsirabe. Większość znanych populacji znajduje się na zachodzie i jest ich niewiele. Granica z zasięgiem *M. ebenaui* na północy nie została ustalona.

Gatunek figuruje na Czerwonej liście IUCN jako najmniejszej troski (LC), ale jest zagrożony utratą siedlisk. Gatunek jest wpisany do załącznika II CITES.

> **Naturalny zasięg:** Madagaskar.

ŚRODOWISKO

Gatunek żyje zarówno w suchych, jak i wilgotnych lasach, na sawannach i w zaroślach, w zdegradowanych i dawnych lasach, w przydomowych ogrodach wiejskich oraz wzdłuż strumieni, stawów, mokradeł i rowów. Jest aktywny w dzień i przebywa w ściółce, pod kamieniami i w wilgotnych szczelinach.

Rok dzieli się na porę deszczową i chłodniejszą porę suchą. Mantelle są najbardziej aktywne w najbardziej wilgotnym okresie, od grudnia do lutego, gdy samce nawołują, broniąc terytoriów, a samice obżerają się mrówkami i roztoczami. Jaja są składane na lądzie blisko wody, a deszcz spłukuje rozwinięte kijanki do wody. Gdy deszcze ustają, zwierzęta stają się mniej widoczne.

Czytaj więcej: Odchów kijanek

Hodowla

TERRARIUM

Mała grupa czterech dorosłych zwierząt potrzebuje terrarium o wymiarach co najmniej 45 × 45 × 30 cm (długość × szerokość × wysokość), a więcej zwierząt wymaga większej powierzchni dna. Żaba żyje na ziemi, więc powierzchnia dna jest ważniejsza niż wysokość, a 30 cm wysokości w zupełności wystarczy. Terrarium powinno być gęsto obsadzone roślinami i mieć wiele kryjówek oraz przegród wizualnych, aby zwierzęta mogły się od siebie oddalić. Poza okresem rozrodu zwierzęta są w zasadzie spokojne, ale w okresie rozrodu samice mogą walczyć.

Prostym urządzeniem jest podłoże z włókna kokosowego lub długowłóknistego sphagnum z liśćmi, kawałkami kory korkowej oraz żywymi lub sztucznymi roślinami. W terrarium z żywymi roślinami najpierw układa się warstwę drenażową z keramzytu, następnie siatkę, a na niej kilka centymetrów ziemi. Nie używaj ziemi kwiatowej z nawozem i opłucz rośliny z pestycydów. Mały kawałek drewna lub gałązki dają trochę miejsca do wspinaczki, ale gatunek nie jest nadrzewny. Pokrywa powinna być na tyle szczelna, aby utrzymywać wilgoć, ale z siatką, aby powietrze nie stało w miejscu. Gatunek dużo czasu spędza w kryjówkach, więc zapewnij mu miejsce.

Czytaj więcej: Budowa terrarium i podłoże bioaktywne

TEMPERATURA

Mantella betsileo dobrze czuje się w temperaturze pokojowej, 20-25 °C w dzień, a w nocy temperatura może spaść do 16-20 °C. Temperaturę nocną przyjęto na podstawie gatunków pokrewnych. Brązowe mantelle z nizin lepiej znoszą ciepło niż większość przedstawicieli rodzaju, ale należy unikać dłuższych okresów powyżej ok. 26 °C. Używaj oświetlenia LED lub innego, które nie grzeje, i mierz temperaturę na wysokości zwierząt. Parapet okna od strony południowej się nie nadaje.

Gatunek nie ma okresu spoczynku zimowego, ale do rozmnażania stosuje się sztuczną porę suchą (zob. Rozród).

WILGOTNOŚĆ I ZRASZANIE

Wilgotność powietrza powinna wynosić na co dzień około 60-70 %, a w okresie rozrodu do 80 %, ale gatunek toleruje szeroki zakres. Zraszaj terrarium codziennie wodą bez kamienia. Podłoże powinno być wilgotne, ale nie zalane. Pokrywa z siatki, częściowo przykryta szkłem lub plastikiem, utrzymuje wilgoć i nadal zapewnia wymianę powietrza. Płytka miska z wodą chroni zwierzęta przed wysuszeniem, gdy powietrze jest suche. Pilnuj, aby zwierzęta nie traciły na wadze podczas dłuższej pory suchej.

Czytaj więcej: Wilgotność, zraszanie i wentylacja

WODA I JAKOŚĆ WODY

Postaw w terrarium płytką miskę z wodą i dbaj, aby zawsze była pełna. Żaby słabo pływają, więc miska musi być na tyle płytka, aby łatwo z niej wychodziły, i nie może zajmować dużej części dna; najwyżej kilka centymetrów wody w zupełności wystarczy. Używaj deszczówki, wody z odwróconej osmozy z dodatkiem minerałów lub wody z kranu uzdatnionej pod kątem chloru, chloraminy i metali ciężkich, ponieważ płazy wchłaniają substancje przez skórę. Wymieniaj wodę codziennie lub co drugi dzień i szoruj miskę do czysta bez środków czyszczących.

OŚWIETLENIE I UVB

Zapotrzebowanie tego gatunku na UVB nie jest znane. W naturze jest on jednak aktywny w częściowym nasłonecznieniu, więc słabe światło UVB (strefa Fergusona 1) jest prawdopodobnie korzystne, o ile są cień i rośliny, aby zwierzęta mogły wybierać. Oświetlenie dla roślin nie może grzać. Światło powinno być włączone 10-12 godzin dziennie, a w nocy powinno być ciemno.

Czytaj więcej: Światło i UVB

ŻYWIENIE

Gatunek jest zapalonym łowcą, ale zjada tylko drobne owady karmowe. W naturze żywi się mrówkami, roztoczami i innymi drobnymi stawonogami. W terrarium karmi się go skoczogonkami, nielotnymi muszkami owocowymi, małymi równonogami, termitami, świerszczami o długości 3 mm i małymi larwami muchy czarnej (Hermetia illucens). Młode zaczynają od świeżo wyklutych skoczogonków. Urozmaicenie zapobiega niedoborom.

Podawaj 2-10 owadów na żabę dwa razy w tygodniu i dostosuj ilość do kondycji zwierząt. Podane ilości dotyczą rodzaju ogólnie. Rozkładaj pokarm w kilku miejscach, aby silniejsze zwierzęta nie odganiały słabszych. Opylaj owady wapniem i witaminami przy większości karmień, a u młodych przy każdym karmieniu.

ZACHOWANIE I OBCHODZENIE SIĘ ZE ZWIERZĘCIEM

Mantella betsileo jest aktywna w dzień, ale dużo czasu spędza w kryjówkach. Zwierzęta są dość płochliwe i pomaga gęste obsadzenie terrarium roślinami. Samce nawołują piskliwym głosem i bronią małych terytoriów. Gatunek dobrze czuje się w małej grupie; samice mogą walczyć w okresie rozrodu, więc zapewnij przestrzeń i wiele przegród wizualnych.

Żab w miarę możliwości nie należy brać do rąk. Skóra jest delikatna i wchłania substancje z rąk. Jeśli żabę trzeba przenieść, np. podczas sprzątania, użyj małego, czystego plastikowego pojemnika, a ręce powinny być mokre i czyste. Nowo zakupione zwierzęta odłowione z natury są często wychudzone i mają pasożyty, dlatego muszą przejść kilkutygodniową kwarantannę w osobnym terrarium. Najlepiej wybieraj zwierzęta z hodowli.

Czytaj więcej: Kwarantanna i higiena

Rozmnażanie

DOJRZAŁOŚĆ PŁCIOWA I OKREŚLANIE PŁCI

Samce są mniejsze i smuklejsze od samic i rozpoznaje się je po nawoływaniu. Samice są mniej więcej o jedną piątą większe i znacznie bardziej krępe, a różnica ujawnia się po 10-12 miesiącach. Wiek osiągania dojrzałości płciowej nie jest znany dla tego gatunku; 12-18 miesięcy przyjęto na podstawie *Mantella baroni*. Najpewniejszym sposobem na uzyskanie obu płci jest kupno małej grupy młodych i wspólne ich odchowanie. Najłatwiej rozmnaża się grupa dziesięciu lub więcej zwierząt z przewagą samców nad samicami.

GODY I KOPULACJA

Rozmnażanie jest umiarkowanie trudne i wymaga cierpliwości oraz sztucznej pory suchej. Zraszanie i karmienie ogranicza się o połowę na 3-4 miesiące, przy czym przez cały czas w płytkiej misce stoi czysta woda. Następnie przez około sześć miesięcy zrasza się codziennie i karmi obficie. W ciągu kilku dni od zwiększenia zraszania samce zaczynają nawoływać. Pora sucha może być obciążeniem, więc kontroluj wagę zwierząt i przerwij ją, jeśli któreś wyglądają źle. Samice mogą walczyć w okresie rozrodu, więc zapewnij miejsce i kryjówki.

JAJA I KIJANKI

Samica składa jaja na lądzie w wilgotnych zagłębieniach blisko wody. Zniesienie liczy zwykle około 25-30 jaj, a często tylko część z nich jest zapłodniona. Nie ma opieki nad potomstwem.

Jaja wyjmuje się i układa na wilgotnym sphagnum w zamkniętym pojemniku. Gdy widać małe, białoszare kijanki wijące się w galarecie, dolewa się wody, tak aby zalać skrzek i kijanki mogły swobodnie pływać. Po kilku dniach przenosi się je pipetą do dojrzałego akwarium z filtrem gąbkowym. Kijanki chętnie jedzą w temperaturze około 23 °C i przyjmują szeroki wybór pokarmu, od płatków dla ryb po tabletki algowe. Daj im mech jawajski jako kryjówkę, karm codziennie i regularnie podmieniaj wodę. Woda musi być uzdatniona pod kątem chloru i metali ciężkich. Nie przekarmiaj, bo jakość wody się pogorszy.

METAMORFOZA

Czas inkubacji dla tego gatunku nie jest znany; u *Mantella baroni* wyklucie następuje po 3-12 dniach. W temperaturze około 23 °C kijankom wyrastają nogi po 6-8 tygodniach i zaczynają opuszczać wodę. Kijanki z tego samego zniesienia rozwijają się w różnym tempie.

Gdy pojawią się przednie nogi, kijankę przenosi się do pojemnika z najwyżej 1 cm wody, łatwym dostępem do lądu i szczelną pokrywą. Gdy tylko ogon zaczyna się wchłaniać, małą żabkę przenosi się do pojemnika odchowalnego z wilgotnym ręcznikiem papierowym i kryjówką, np. z liścia epipremnum, suchego liścia dębu lub wilgotnej serwetki.

Czytaj więcej: Inkubacja jaj

ODCHÓW MŁODYCH

Żabki tuż po metamorfozie są bardzo małe i potrzebują dużo drobnych stawonogów. Przez pierwsze tygodnie żywią się świeżo wyklutymi skoczogonkami i szybko rosną. Gdy podrosną, przyjmują małe muszki owocowe i świerszcze o długości ok. 3 mm. Trzymaj je w małych pojemnikach z wilgotnym podłożem i kryjówkami, zawsze zapewniaj trochę pokarmu i opylaj go wapniem i witaminami przy każdym karmieniu. W wieku 2-3 miesięcy można je przenieść do większego terrarium z mchem lub ziemią, korą i roślinami. Ubarwienie i wzór zmieniają się, gdy zwierzęta rosną.

Czytaj więcej: Zwierzęta karmowe: utrzymanie i hodowla

Zdrowie i częste błędy

Mantella betsileo jest odporna, ale wrażliwa na ciepło i suszę. Typowe błędy to:

- Zbyt wysoka temperatura. Dłuższy czas powyżej ok. 26 °C powoduje stres i słaby apetyt i może zabić zwierzęta.
- Zbyt suche powietrze lub zbyt rzadkie zraszanie, które wysusza skórę. Zwierzęta tracą na wadze.
- Niedobór wapnia i witamin, gdy owady karmowe nie są opylane. Skutkuje to słabym wzrostem i krzywymi nogami.
- Słabsze zwierzęta odganiane od pokarmu przez silniejsze. Karm w kilku miejscach i rozdziel zwierzęta, jeśli któreś są mocno nękane.
- Brudne podłoże i stojące powietrze, które sprzyjają bakteriom i grzybom. Wymieniaj podłoże i regularnie czyść miskę z wodą.
- Zwierzęta odłowione z natury, które często przybywają wychudzone i z pasożytami. Kwarantanna i weterynarz są niezbędne.

Zwróć się do weterynarza znającego się na płazach, jeśli zwierzę traci na wadze, nie je przez kilka tygodni lub ma rany albo obrzęki.

Czytaj więcej: Wapń, witaminy i suplementy

Zawsze pytaj kogoś, kto się zna

Ten poradnik to dobry punkt wyjścia, ale nie zastąpi doświadczenia. Zwierzęta są różne, a wielu najważniejszych rzeczy można się nauczyć tylko od ludzi, którzy od lat hodują dany gatunek. Porozmawiaj z hodowcą, doświadczonym terrarystą lub weterynarzem, który zna gady i płazy, zanim kupisz zwierzę - i ponownie, gdy coś wygląda niepokojąco.